

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ

У статті аналізується роль українсько-польських взаємин у контексті розбудови нової архітектури безпеки в Європі. Автор розглядає зміну акцентів у формуванні зовнішньополітичної стратегії України крізь призму впливу польського фактора. Розглядаються проблеми та перспективи українсько-польських контактів у сфері безпеки та у контексті нових геополітичних реалій.

Ключові слова: зовнішня політика України, зовнішня політика Республіки Польща, європейська система безпеки.

В статье анализируется роль украинско-польских отношений в контексте построения новой архитектуры безопасности в Европе. Автор рассматривает изменение акцентов в формировании внешнеполитической стратегии Украины через призму влияния польского фактора. Рассматриваются проблемы и перспективы украинско-польских контактов в сфере безопасности и в контексте новых геополитических реалий.

Ключевые слова: стратегическое партнерство, внешняя политика Украины, внешняя политика Республики Польша, европейская система безопасности.

This article concerns Ukrainian-Poland collaboration in the context of development of new security architecture in Europe. The author deals with the changing of accents in the formation of Ukrainian foreign policy in the light of Poland factor influence. The problem & prospects of Ukrainian-Poland contacts are light up in the realm of security according to the new geopolitical realities.

Keywords: foreign policy of Ukraine, foreign policy of Poland, Ukrainian-Poland relations, European security system.

Концепція безпеки на базі міжнародної та міждержавної співпраці набула популярності в Європі після закінчення холодної війни й до сьогодні підтримується багатьма провідними політиками і науковцями. У XXI столітті система європейської безпеки почала характеризуватися новими властивостями, зокрема, зменшенням ролі військового аспекту та водночас збільшенням прагнення до забезпечення внутрішньої стабільності країн й сталого економічного розвитку.

Після розширення самого Європейського Союзу на Схід з 1 травня 2004 р. перед ним постала необхідність вироблення “нової східної” політики щодо “нових західних незалежних держав”. “Будучи суб’єктом світового масштабу, Європейський Союз має проводити більш активну й узгоджену зовнішню політику та політику у сфері безпеки, а також створити відповідний військовий та політичний потенціал... оскільки Європі загрожує міжнародний тероризм, поширення зброї масового ураження, організована злочинність та наслідки розвалу ряду держав”, – зазначено у “документі Солани” (доктрині безпеки Європейського Союзу) [1]. “Зона безпеки” ЄС включає в себе Україну, Білорусь, Молдову, а також держави Південного Кавказу. Відповідно до доктрини, в міру вирішення політичних проблем у вищевказаних країнах економічне і політичне співробітництво з ними має розширюватись.

Східні сусіди Європейського Союзу, у тому числі й Україна, нині не є еміраційною загрозою для ЄС, а визнаються такими, що виконують роль транзитних держав. Але для того, щоб дотриматись безпеки проникнення на територію Європейського Союзу і не побудувати при цьому “залізної завіси”, необхідно зміцнити кордони за його межами (і особливо, південний чорноморський кордон України [2, с. 32]) і стимулювати підписання угод про екстрадицію нелегальних емігрантів між країнами, що мають кордон з ЄС та їх сусідами. Таких, які підписані між Євросоюзом і Україною, але відсутні у стосунках України з Росією, через небажання останньої вести переговори. В даному контексті більш результативним і прийнятним для ЄС та їх сусідів варіантом є укріплення східних кордонів України за підтримки Союзу [3].

Взаємозв'язок безпеки західноєвропейських країн і України підкреслює необхідність поглиблення двосторонніх відносин і співпраці саме у цій сфері, що може стати одним із рушіїв європейської інтеграції України. Перспективними напрямками є також спільна участь України і ЄС у створенні системи врегулювання і попередження конфліктів, побудова архітектури майбутньої європейської безпеки, трансатлантичного партнерства тощо. Базовими документами, на яких нині будуються відносини ЄС з українською державою, є “Угода про партнерство і співпрацю”, яка передбачає лібералізацію торгівлі і широке багатостороннє співпраця, а також “Загальна стратегія в рамках загальної зовнішньої політики і політики у сфері безпеки” [4, с. 12].

На сьогодні одним із стратегічних інтересів зовнішньої політики України є поглиблення політичного діалогу з країнами Західної Європи, інтенсифікація практичного співробітництва з Євросоюзом у сфері зовнішньої політики та політики безпеки, військово-технічної співпраці, сприяння успішному проведенню реформ тощо. Адже в новітніх умовах, коли глобалізація стала визначальною закономірністю світового політичного процесу, шлях України в глобальний простір є неминучим і безальтернативним. Звісно, у даному аспекті багато для української держави матиме особлива підтримка у її євроінтеграційних спрямуваннях сусідніх держав. Попри те, що Україна проводить політику на розбудову відносин з багатьма європейськими країнами, розвиток багатоаспектних взаємин саме з Польщею носить пріоритетний характер. Це зумовлено як історико-географічними чинниками та традиційно важливим місцем західного сусіда у зовнішній політиці України, так і його значною роллю у сучасній підтримці регіональної безпеки та суттєвим впливом на розвиток вітчизняної міжнародної діяльності. Принагідно нагадаємо і той факт, що Польща першою серед країн світу визнала незалежність України. В умовах нової геополітичної ситуації, що склалася в Європі і світі Україна та Польща у цілому ряді випадків спільно підходять до формування і реалізації вектору зовнішньополітичної діяльності.

Аналіз українсько-польських стратегічних взаємин дозволяє стверджувати, що вони здебільшого зводяться до дотримання спільної позиції в регіональній та європейській політиці, що значною мірою дозволяє суттєво прискорити просування Північноатлантичного альянсу та Європейського Союзу на схід [5]. Дотримання тісних українсько-польських взаємин збалансовує зовнішньополітичну і зовнішньоекономічну діяльність обох країн, а також сприяє трансформаційним процесам всередині обох суспільств, дозволяє проводити спільний міжнародний стратегічний курс на вступ до загальноєвропейських та трансатлантичних інтеграційних структур. На користь тісного співробітництва також свідчать аргументи, що пояснюють залежність безпеки Європейського Союзу від стабільності на території країн Східної Європи: у разі дестабілізації ситуації в даних країнах, неминучий відповідний вплив і на територію ЄС.

Нещодавнє проголошення українсько-польського стратегічного партнерства підтвердило необхідність відкоригованих і прогнозованих дій обох країн для забезпечення власних національних інтересів. Стратегічні відносини між Україною і Польщею можуть виступити засобом, за допомогою якого обидві держави більшою мірою будуть здатні вирішувати власні політичні та економічні завдання в умовах нових геополітичних реалій. Ряд дослідників наголошують, що саме військово-політичне українсько-польське співробітництво суттєво позначилося на процесі формування поглиблених двосторонніх відносин з огляду на розширення НАТО та активізацію програми "Партнерство заради миру". У цьому контексті принагідно нагадаємо про факт підписання "Хартії про особливе партнерство між Україною і НАТО", що також стало й важливим етапом в активізації українсько-польських взаємин.

Українська влада розглядає активне співробітництво з Польщею у політико-економічній площині як засіб прискорення наближення України до структур європейської спільноти. Науковці та політологи підкреслюють, що польська інтеграція до ЄС виявилася одним з основних питань-тестів, що визначали долю задекларованого стратегічного партнерства між двома державами. Справедливим буде твердження, що саме від динаміки українсько-польських взаємин значною мірою залежить і те, наскільки швидко, і Польща і Україна зможуть стати повноправними учасниками європейської та євроатлантичної спільноти. Стабільність двосторонніх відносин суттєво впливає і на загальноєвропейську та регіональну безпеку, адже обидві країни виступають інтегральними складовими нової системи безпеки, що формується у сучасній Європі та світі.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours. – Brussels, 11.3.2003 COM(2003) 104 final. – 26 p.
2. Павленко С. Відносини України і Польщі в контексті європейської інтеграції, Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє. Ч. 2. Центр Україно-Польських студій, Київ. – 2002.
3. Поляков Л., Сунгуровський М. Європейська безпека: нові загрози – старі відповіді? // Україна-НАТО: основні здобутки та перспективи взаємовідносин. Інформаційно-аналітичні матеріали до Міжнародної конференції. Київ, липень 2002. – С. 25-35.
4. Штурм Р. Европа: Какой она должна быть? Конфликт интересов в преддверии расширения // Internationale Politik. – М., 2003. – № 1.
5. Моцок В.І. "Стратегічне партнерство" України та Польщі: приклад взаемокорисного співробітництва // Матеріали IV Буковинської Міжнародної історико-краєзнавчої конференції... 5.10.2000 р., Чернівці. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – С. 249-250.